

D • N
22/5 1949

Neutralitet genom défaitism

En rad argument för den svenska isolationismen har söndermulats genom de senaste månadernas händelser. Väsentligast är naturligtvis själva det faktum att Norge och Danmark anslutit sig till Atlantpakten. Planerna på ett nordiskt neutralitetsförbund, som skulle utgöra ett slags kompromiss mellan isolationism och vätsamverkan, var därmed avskrivna. Förhoppningarna om att Sverige skulle kunna stå utanför ett eventuellt krig mellan öst och väst reducerades praktiskt taget till noll, ty vem kan föreställa sig att ett ryskt angrepp på ett av Västerens försvarat Norge skulle lämna Sverige oberört? Före det norska beslutet erkändes också allmänt att Norges inträde i Atlantorganisationen skulle rubba grundvalarna för den svenska neutralitetspolitiken — efter beslutet har man inte velat tala om den saken.

Vad som sedan skett eller rättare sagt icke skett verkar i samma riktning. Det hade tidigare sagts att om Norge gick väster ut skulle Ryssland ha lika starka skäl att ockupera Finland som om Sverige valde denna väg. Någon ändring i den ryska politiken mot Finland har emellertid inte ägt rum. All sannolikhet talar för att Atlantpakten tvärtom innebär ett skydd även för Finland. Ryssland har klart för sig att en aktion mot Finland skulle leda till öppen konflikt eller

till en katastrofal försämring av relationerna med Väster — och det drar konsekvenserna av den insikten.

Det finska problemets läge är blott en detalj i den allmänna utrikespolitiska utvecklingen. Motsättningen mellan öst och väst skulle, så sade man för några månader sedan, skärpas till ytterlighet om Västeren vågade organisera samverkan till skydd mot det ryska hotet. Den profetian har inte blott visat sig vara oriktig — i själva verket har tendensen varit den rakt motsatta. Berlinblockadens hävande har av Bevin sagts vara en direkt följd av Atlantavtalet; i varje fall kan det med säkerhet påstås att denna märkliga ryska eftergift sammanhänger med den fasta vilja till sammanhållning som Västerens demokratier markerat. Pariskonferensen är likaledes ett tecken på att den ryska aggressiviteten modererats. Därmed är inte sagt att en reell avspänning på lång sikt är att vänta; en sådan är icke att hoppas utan en djupgående förändring av det ryska regerings-systemet. Men det är tydligt att Atlantpakten inte ökat spänningen och svårigheterna, att den tvärtom på en gång verkat klarläggande och betryggande.

I denna situation framträder inom den svenska isolationismen — i grunden byggd mera på oreflekterade stämningar än på förnuftsmässiga resonemang — ett behov av nya argumentationslinjer. En sådan, den enklaste av alla, är antydningar om att Atlantpakten möter så stora svårigheter i den amerikanska senaten att den kanske aldrig resulterar i ett bindande avtal. Det är en form av önsketänkande som vi alltför väl känner från isolationisternas tidigare prestationer. Hur ofta försäkrade man oss inte att Norge och Danmark skulle förbli neutrala, att Norge, sedan dess ställningstagande blivit klart, inte skulle

välkomnas i de samverkande staternas krets, att någon Atlantpakt över huvud inte skulle komma till stånd? De "farhågor" för ett misslyckande som nu framföres med illa dold belåtenhet är lika ogrundade som de nyss berörda profetiorna — det finns intet tvivel om att Atlantpakten blir ratificerad.

Viktigare är en annan isolationistisk försvarslinje. Man väddar till défaitismen. I artikel efter artikel har socialdemokratins huvudorgan framhävt Rysslands militära styrka och talat om västmakternas svaghet. Konklusionen är att det gäller att akta sig; en anslutning till Atlantpakten skulle kanske innebära att man sällade sig till dem som är dömda att besegras. Svenska Dagbladet ackompanjerar med en ton av öm oro inför västmakternas kraftlöshet. Som kronvittne framfördes för några veckor sedan den engelske militärskribenten Liddell Hart, känd för sin eleganta stil och sina felaktiga spådomar — det var han som före det andra världskriget ville att England skulle begränsa sig till rent defensiva åtgärder, eftersom den franska Maginotlinjen aldrig kunde tänkas bli genombruten.

Dess bättre tror inte de ryska ledarna på Morgon-Tidningen, Svenska Dagbladet eller Liddell Hart. De vet att det amerikanska flyget och de amerikanska atombomberna i ett krig skulle bli avgörande, och snabbt avgörande, ty ingen armé marscherar genom erövrade länder medan hemlandet läggs öde. De vet därför att den amerikanska garantin är ett säkert skydd, och det enda skyddet. Utan detta skydd stode Västeren från Norge till Italien redan under den ryska polisen, liksom för fem år sedan under Gestapo.

Försöket att i défaitism finna isolationismens sista försvarslinje är sakligt ohållbart; Västerens demokratier har inte skäl till défaitism, och därför kan vi hoppas på fortsatt fred. Detta försök är också motbjudande. Ty klart är att ett fritt Sverige är otänkbart i ett ryskt Europa och att en hög uppskattning av Rysslands makt därför borde leda inte till en isolering i skräck, utan till en demokratisk sammanhållning i förtröstan.

Hr Undéns radiotal

om fredsfrågan i slutet av april kritiserades — på goda och utförligt redovisade grunder — av Dagens Nyheter. En passus i talet skulle enligt denna kritik ha inneburit ett indirekt angrepp på Atlantpakten; enligt Tiden skulle tvärtom meningen

ha varit att berömma Atlantpakten. Uttalandet, som varken Dagens Nyheter eller Tiden förut återgivit i dess helhet, lydde:

Nu kunde man frestas att tala om en liknande mani att bilda nya organisationer eller internationella organ, även om inga påtagliga resultat därigenom står att vinna. Men om det internationella arbetet ibland sker enligt bristfälliga metoder och om det ännu oftare stöter på reella svårigheter som skapas av staternas olika intressen och åskådningar, så måste i alla fall försöken fullföljas. Även ett bristfälligt samarbete är att föredra framför en isolering. Vi lär åtminstone känna varandra bättre genom att våra meningar brytes mot varandra.

Dagens Nyheter skall gärna erkänna att överdrivna slutsatser dragits av dessa sats. Att å andra sidan Tidens tolkning är ohållbar framgår av den sista, av tidskriften utslutna meningen; den tyder på att hr Undén alls icke avsett Atlantpakten.

22/5